

V javni razpravi od 8. maja do 6. junija 2008!

Pisne pripombe v obliki amandmajev pošljite na naslov Arhiv Republike Slovenije, Zvezdarska 1, 1127 Ljubljana ali na e-naslov ars@gov.si.

Predlog 6. 5. 2008

ZAČASNE MINIMALNE ZAHITEVE SLOVENSKE HERALDIKE, VEKSILOGIJE IN SIGILOGRAFIJE (GRBOSLOVJA, ZASTAVOSLOVJA IN PEČATOSLOVJA)

Komisija za presojo heraldične, veksilološke in sigilografske ustreznosti javnih simbolov, grbov, zastav, pečatov, žigov in štipiljk za vpis v register javnih simbolov, ki ga vodi Arhiv Republike Slovenije na podlagi 56. člena Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih - ZVDAGA (Uradni list RS, št. 30/2006) in 91. člena Uredbe o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva - UVDAGA (Uradni list RS, št. 86/2006), bo v skladu s poslovníkom presojala strokovno ustreznost javnih simbolov na podlagi Začasnih minimalnih zahtev slovenske heraldike, veksilologije in sigilografije, ki jih je pripravila in usklajevala skupina strokovnjakov v sestavi Valt Jurečič, dr. Peter Pavel Klasinc in dr. Lea Kužnik.

Minimalne zahteve so začasne in temeljijo na dosedanjih teoretičnih in praktičnih rezultatih slovenske heraldike, veksilologije in sigilografije, ki se kot vede šele razvijajo. Podrobneje so minimalne zahteve obrazložene v gradivu Valta Jurečiča »Grboslovje – heraldika, Zastavoslovje – veksilologija, Pečatoslovje – sigilografija, Ljubljana 22. 1. 2008 (objavljeno na spletni strani Arhiva RS) in v knjigi Rinaldo Stanič – Tadej Jakopič, Osnove heraldike in istovetnostni simboli slovenskih občin, Društvo Heraldica Slovenica, Ljubljana 2005, str. 7 do 35. Pri presoji strokovne ustreznosti za vpis v register javnih simbolov se bodo minimalne zahteve uporabljale dokler te vede s predvidenim raziskovalnim projektom teoretično ne bodo ne bodo utemeljile ustrežnejših strokovnih osnov (zlasti terminologije) in kriterijev za pripravo, sprejem in presojo slovenskih javnih simbolov, grbov, zastav, pečatov, žigov in štipiljk javnopравnih oseb (zlasti organov samoupravnih lokalnih skupnosti – pokrajin, mestnih občin in občin).

GRBI

OBLIKA GRBA (ŠČITA)

1. Priporočljiva enotna oblika: zgoraj povišani poznogotski – sanitski ščit (novodobni »slovenski ščit«).
2. Za nazaj se priznavata kot ustrezna tudi »nemški ščit« in »polkrožni zrelogotski ščit«.

HERALDIČNE DELITVE ŠČITA NA POLJA

1. Največ 4 delitve ščita.

2. Ščitovne delitve: - sekani ščit, - deljeni ščit, - sekani in deljeni, - deljeni in sekani, - zgoraj sekani in spodaj deljeni, - zgoraj deljeni in spodaj sekani, - desno poševno sekani, - levo poševno sekani, - četverjeni ščit, - raztrojeni ščit (ojnična delitev), - obrnjena ojnična delitev, - valovito sekani, - valovito deljeni, - heraldični hrib, - heraldični vdor, - heraldični klin, - obrnjeni heraldični klin, - heraldični trn, - obrnjeni heraldični trn, - razprta zavesa, - obrnjena heraldična zavesa, - škarnična delitev, - obrnjena škarnična delitev ščita, - heraldični dvohrib, - heraldični trohrib.

3. Četverjeni ščit se uporablja le izjemoma.

HERALDIČNE REZI

1. Heraldične rezi : - ravni rez, - cinasti rez, - dvojni cinasti, - skodelni, - stebrasti, - laški cinasti (lastovičji), - železnoklobučni, - kljukasti, - križevni cinasti, - zobčasti, - koničasti, - lokovni, - obrnjeni lokovni, - trnasti, - kačasti (valoviti), - valoviti, - oblakasti, - plamenasti rez.

HERALDIČNE UMESTITVE, PROSTORI IN SLIKE

1. Heraldične umestitve, prostori in slike: 1. - ščitovo čelo, - srčni del, - pas, - dno, - desni bok, - levi bok - desni kot, - levi kot, - prvi kvadrant, - drugi kvadrant, - tretji kvadrant, - četrti kvadrant, - srčni ščit, - ščitov trak, - ščitova letev, - ščitov steber, - ščitov tram, - desna lenta, - leva lenta, - škarnica, - šahirani ščit, - rombirani ščit, - rondirani ščit, - heraldična zvezda, - obrobjeni ščit.

HERALDIČNI KRIŽI

1. Heraldični križi: - prečni križ, - grški, - latinski (katoliški), - podstavljeni, - stopnični, - petrov (obrnjeni), - tau, Antonov, - koptski (egipčanski), - Andrejev, - ojnični, - mavrski, mauricius, - kardinalski križ, - lorenski, madžarski križ, - patriarhov, - pontifikalni, papeški, - ruski, - šapasti, - mantuanski, - železni, - tuluški, - jeruzalemski, - plamenski, ognjeni, švicarski, - oktagram, notarski, sodniški, - malteški, - sidrni, - burbonski, lilijasti, - svastika, kljukasti, - druidska noga, pentagram, abotni križ, - okenski, - keltski.

HERALDIČNO OKRASJE

1. Zlata obroba ščita (kot možnost).

BARVE:

1. Osnovne barve: - bela, - črna, - rdeča, - zelena, - modra.
2. Dodatne barve: - zlata (rumena), - srebrna (bela), - barva kože (ten kože).

ZDRUŽLJIVOST BARV

1. Heraldična združljivost barv oziroma kovin.

VSEBINA GRBA - HERALDIČNI ATRIBUTI

1. Heraldično umetniško oblikovani atributi, ki jih priznava heraldična teorija in praksa:
- zgradbe, - predmeti, - rastline, - živali, - osebe in – pojmi.
2. Največ štirje preprosto in prepoznavno oblikovani atributi.

BLAZON

1. Blazon, to je čim krajša, nedvoumno jasna, heraldično strokovna besedna predstavitev grba. Grb in blazon skupaj tvorita neločljivo heraldično celoto. Grb sam je le slikovno natančna in hkrati fizična ponazoritev blazona.

Literatura

Valt Jurečič, Grboslovje – heraldika, Zastavoslovje – veksilologija, Pečatoslovje – sigilografija, Ljubljana 22. 1. 2008 (objavljeno na spletni strani Arhiva RS).

Valt Jurečič, LUXEMBURGUM + MCMXCIV +, Congres International des Sciences genealogique et heraldique - Luxemburg 1994.

Rinaldo Stanič – Tadej Jakopič, Osnove heraldike in istovetnostni simboli slovenskih občin, Heraldica slovenica, Ljubljana 2005, str. 7 do 35.

Walter Leonhard, Das grosse Buch der Wappenkunst, Verlag Georg D.W.Callwey, München 1976.

Ottfried Neubecker, Heraldik, Wolfgang Krüger Verlag GmbH, Frankfurt am Main 1977.

D.L.Gallbreath, Handbuch der Heraldik, Battenberg Verlag 1999.

Kratka obrazložitev grba

KAJ JE GRB ALI HERALD ?

Grb je stalno barvno slikovno znamenje simboličnega pomena s heraldično povedno sporočilnostjo, ki je veljaven, če sta njegova upodobitev in opis (blazon) izvedena po sledečih grboslovnih normah:

1. PODOBA MORA BITI PREDSTAVLJENA NA ŠČITU HERALDIČNO PRIZNANE OBLIKE. Heraldično priznanih oblik ščita je sicer pet, možna so malenkostna odstopanja. V Sloveniji priporočamo uporabo že uveljavljenega povišanega poznogotskega – sanitskega ščita.

2. PODOBA NA ŠČITU MORA BITI IZVEDENA PO MEDNARODNO VELJAVNIH GRBOSLOVNIH NORMAH IN V HERALDIČNEM DUHU RESTITUIRANE HERALDIKE. Attribute izbiramo iz izbora že v srednjem veku znanih heraldičnih podob stvari, predmetov in pojmov, katerih predstavitev je poenostavljena (arhaizirana - starinska), da je lažje razumljiva, markantna in zato tudi bolj zapomljiva.

3. UPORABLJENE MORAJO BITI LE "HERALDIČNE BARVE", TOREJ BELA, ČRNA, RDEČA, MODRA IN ZELENA TER "HERALDIČNI KOVINI" ZLATO IN SREBRO (KI JU NADOMEŠČAMO Z RUMENO OZIROMA BELO BARVO). MOŽNA JE UPORABA TUDI DOPOLNILNE BARVE, KOT NPR. BARVA ČLOVEŠKE POLTI. Heraldčno dekadentnim barvam, npr. sivi in rjavi itd., se priznava veljavnost samo v primerih, ko so pravno uveljavljene z izvirno grbovnicco (grbovnica je dokument, ki pravno uveljavlja videz in posest grba).

4. ZLOŽLJIVOST OZIROMA LOČLJIVOST BARV TER KOVIN V GRBU MORA BITI PRAVILNO UPOŠTEVANA. RDEČA, MODRA IN ZELENA BARVA SO MED SEBOJ V PARU ALI TROJICI NEZLOŽLJIVE. NEZLOŽLJIVI MED SEBOJ STA TUDI OBE KOVINI, TOREJ ZLATO IN SREBRO. Zlato in srebro se v grbu lahko kombinira le v okrasju atributov, česar blazon ne obravnava.

5. UPODOBITEV GRBA MORA BITI TAKO HERALDIČNO UMETNIŠKO DOVRŠENA, DA POETIČNOST HERALDIČNEGA IZRAZA NE KVARI NJEGOVE SPOROČILNOSTI. Heraldika poudarja vse bistveno v povednosti atributa v smislu iskanja markantnosti in zanemarja nebistveno. Svojestvo povednega ornamenta sme biti v grbu zaznavno, medtem ko prozaičnost povednosti v grbu ni sprejemljiva. Podoba grba naj bo ne glede na njegovo vsebino simpatična, lepa!

6. UPODOBITEV HERALDIČNO PRIZNANEGA ATRIBUTA MORA ZAGOTAVLJATI NJEGOVO IZVIRNO ENKRATNOST (UNIKATNOST) IZRAZA. Atributi istega imena, npr. heraldični orli, se morajo razlikovati po svojem izrisu in barvah.

7. UPODOBITEV GRBA MORA BITI TAKO UMETNIŠKO IZVEDENA, DA ZAGOTAVLJA RAZUMLJIVOST HERALDIČNE SIMBOLIČNOSTI IN HKRATI MARKANTNOST SLIKOVNEGA SPOROČILA. S površnim čutom za heraldično umetnost je mogoče s heraldičnimi atributi in po heraldičnih normah upodobiti slab grb.

8. PO ZGORNJIH ZAHTEVAH USTVARJENO ALI POUSTVARJENO ZNAMENJE MORA PREDSTAVLJATI ISTOVETNOST - IDENTITETO SVOJEGA LASTNIKA, TOREJ FIZIČNE ALI PRAVNE OSEBE. Heraldčna upodobitev nima veljave grba, če ni pripadal ali pa ne pripada nikomur. Kdorkoli vodi grb, sme imeti samo enega, pojmovano torej v smislu EMŠO (svoje osebne mednarodno veljavne številke).

9. ČE JE PO ZGORNJIH NORMAH UPODOBLJENO ZNAMENJE MOGOČE BLAZONIRATI, DOBI POMEN GRBA. ŠELE GRB IN BLAZON SKUPAJ TVORITA HERALDIČNO CELOTO. "Blazon" je čim krajša, nedvoumno jasna, heraldično strokovna besedna predstavitev grba. Le blazon daje podlago, s katero je podobo grba mogoče uveljavljati in tudi zaščititi. Slabo izveden blazon nima strokovne veljave in grba ne more pravno uveljavljati. Grb sam je le slikovno natančna in hkrati fizična ponazoritev blazona.

10. Za razliko od "grba" imenujemo "emblem" tisti znak, ki oblikovno in upodobitveno ni podvržen nobenim drugim, kot trenutnim tržnim zakonitostim. Emblem nima blazona, temveč le "geometrijski opis", kadar je to potrebno. Medtem ko grb lahko pravno utemeljimo z blazonom (besedno predstavitvijo), se emblem pravno utemelji lahko le z geometrijskim pravilom in likovno podobo. Seveda pa lahko tudi emblem nastopa v funkciji istovetnostnega simbola.

Za "LUKSEMBURŠKO AKADEMIJO" po osebnem naročilu predsednika dr. Jean-Cloude LOUTSCH-a izdelal sredi devetdesetih let Valt F. Jurečič

ZASTAVE

OBLIKA ZASTAVE

1. Pravokotna oblika zastavine rute.
2. Razmerja stranic zastavinih rut:
 - za nacionalno in državno zastavo 1 : 2,
 - za pokrajinsko, mestno, občinsko, krajevno in vaško zastavo 2 : 5 oziroma 1 : 2,5.
2. Vodoravna, poševna ali navpična uporaba zastave v isti podobi!

VSEBINA ZASTAVE

1. Grb na državni, deželni, pokrajinski in mestni zastavi.
2. Atribut iz grba na občinski, krajevni in vaški zastavi.

BARVE ZASTAVE

1. Tri barve iz grba za nacionalno, državno in deželno zastavo.
2. Dve barvi iz grba za pokrajinsko, mestno in občinsko zastavo.
3. Ena barva iz grba za krajevno ali vaško zastavo.

RAZDELITEV POLJ ZASTAVE

1. Svobodna, glede na oblikovno zasnovu.

SLOVENSKI ZASTAVOSLOVNI RED

Vrste zastav:

- nacionalna zastava
- državna zastava
- deželne zastave
- zastave pokrajin
- zastave mestnih občin
- zastave občin
- zastav krajevnih oziroma vaških skupnosti.

Pokrajinska zastava

- Zastava pokrajine ima krog v dveh barvah.
- Zastavina ruta mora predstavljati pokrajinski grb, ki je nameščen na njeni sredini.
- Upoštevane so heraldične barve in barvi obeh kovin: bela, črna, rdeča, modra, zelena ter bela in rumena.
- Razmerje zastavinih rut je 1 : 2,5 oziroma 2 : 5.

Zastava mestne občine

- Zastava mestne občine ima krog v dveh barvah.

- Zastavina ruta mora predstavljati mestni grb (grb mestne občine), ki je nameščen na posebnem belem oziroma rumenem kvadratu na drogovnem delu zastavine rute.
- Upoštevane so heraldične barve in barvi obeh kovin: bela, črna, redeča, modra, zelena ter bela in rumena.
- Razmerje zastavinih rut je 1 : 2,5 oziroma 2 : 5.

Zastava občine

- Zastava občine ima kroj v dveh barvah.
- Na zastavini ruti ne sme biti predstavljan noben grb, mora pa biti predstavljan glavni atribut iz grba (grb občine), ki je nameščen na barvnem kvadratnem polju ob drogovnem oziroma na sredinskem delu zastavine rute.
- V posebnih primerih občinske zastave, je atribut nadomeščen z rezom med dvema barvnima poljema.
- Upoštevane so heraldične barve in barvi obeh kovin: bela, črna, redeča, modra, zelena ter bela in rumena.
- Razmerje zastavinih rut je 1 : 2,5 oziroma 2:5.

Zastava krajevne skupnosti oziroma vaške skupnosti

- Zastava krajevne skupnosti oziroma vaške skupnosti ima kroj v eni barvi.
- Zastavina ruta ne sme nositi nobenega grba, mora pa predstavljati glavni atribut iz grba krajevne oziroma vaške skupnosti.
- Celotna zastavina ruta je v tisti heraldični barvi, ki predstavlja osnovo ščitovega polja, na katerem je upodobljen glavni atribut iz grba krajevne (vaške) skupnosti.
- Upoštevane so heraldične barve in barvi obeh kovin: bela, črna, redeča, modra, zelena ter bela in rumena.
- Atribut je nameščen na sredini zastavine rute.
- Razmerje zastavinih rut je 1 : 2,5 oziroma 2 : 5.

Literatura:

Valt Jurečič, Grboslovje – heraldika, Zastavoslovje – veksilologija, Pečatoslovje – sigilografija, Ljubljana 22. 1. 2008 (objavljeno na spletni strani Arhiva RS).

Rinaldo Stanič – Tadej Jakopič, Osnove heraldike in istovetnostni simboli slovenskih občin, Heraldica slovenica, Ljubljana 2005, str. 7 do 35.

Alfred Znamierowski, The World Encyclopedia of Flags, Anness Publishing Limited, London 1999.

Obrazložitev zastave

KAJ JE ZASTAVA ?

1. Enciklopedično je zastava »na palico pritrjen, eno ali več barven, največkrat pravokoten, tudi s simboli okrašen kos blaga, ki simbolizira pripadnost, tradicijo oziroma reprezentativnost.«

2. Simboli z zastavam podobno funkcijo so bili znani že pred tisočletji. Po srednjeveškem razumevanju zastavoslovja (od srede 12. stol. naprej) je zastava "simbolično

poenostavljeno barvno nadomestilo določenega grba, izvedeno v tekstilu fleksibilnega svojstva". Zastavo lahko predstavlja tudi barvna aplikacija na neko trdno (večinoma ploskovno) osnovo.

3. Pojemovno je zastava »primarni barvni simbol velike vizualne sporočilnosti nekega posameznika ali pa organizacije, za reprezentativno izražanje, oblastnega ali čustvenega odnosa do prostora, predmetov in ljudi«.

4. Predmetno si zastavo predstavljamo največkrat kot tekstilno ruto tkaninske izdelave, v eni ali več barvah geometrijske oblike. Kot takšna je pritrjena za krajšega od svojih robov na drog, jambor ali njegovo sidrno vrv tako, da njena ruta lahko plapola v vetru.

5. Zastava je industrijski serijski izdelek, ki dobi svojo simbolično vlogo šele z namenom, s katerim je izpostavljena bodisi s samostojnim izvešanjem na ustrezni jambor ali pripeta na drog ob zastavonoši.

6. Zastava kot tekstilna ruta, sestavljena iz različnih barvnih polj je vizualno sporočilni simbol. V odvisnosti od časovnih, prostorskih in drugih okoliščin, je lahko tudi reprezentančno simbolični izraz lastništva, oblasti ali pa čustvenega odnosa (čast, sovraštvo, pogum, spravljivost, prijateljstvo itd.) do določenega prostora, predmetov in ljudi.

7. Zastave služijo kot pomemben artikel v protokolarnih in reprezentančnih dogajanjih predvsem kot državni simboli, simboli vojaških enot, cerkvenih ustanov, civilnih organizacij itd. Kot barvne aplikacije na trdni (večinoma ploščati osnovi) predstavljajo zastave simbol v službi vojsk in mornaric, kot takšne pa so uporabne tudi v tehniki in prometu.

8. Kadar zastava ni izvešena, je zložena v njeni papirni, plastični ali podobni kaseti ter shranjena v zato primernem prostoru.

9. Po zastavoslovni zakonitosti morajo biti zastave vedno predstavljane v njihovi horizontalni upodobitvi.

10. Reklamni barvni tekstilni izveski (splošno imenovani »reklamne zastave«), ki se sicer obešajo na enake načine kot zastave, ne sodijo v veksilologijo.

11. Po kroju zastavinih rut ločujemo celostne in kombinirane kroje. Slednje so lahko krojene s horizontalnimi barvnimi progami, z vertikalnimi, z diagonalnimi barvnimi progami, s pravokotnimi in trikotnimi barvnimi polji ali z različnimi kombinacijami naštetega. Poznamo zastave s simboli ali brez. Hierarhičnost zastav (v okviru države) je pomembna zato, da je možna presoja pripadnosti le teh še posebno, kadar so izvešene skupaj.

12. V svetovnem merilu poznamo pri državnih zastavah množico različnih krojev, ki jih dodatno krasijo še različni simboli, med njimi nastopajo tudi grbi.

KAJ JE PRAPOR ?

Za razliko od zastave je prapor unikatni ročni izdelek, katerega vizualna sestava, izdelava uporaba in simbolika se razlikuje od zastavoslovnih zakonitosti. Prapor kot celoto sestavljata praporna ruta in drog, na katerega je za stalno pritrjena. Prapor služi le kot simbol določene

nega združenja ljudi, zato ga nikoli ne izvešamo, temveč nastopa samo skupaj s praporščakom.

Z Ü R I C H - TEMELJI ZASTAVOSLOVJA - VEKSILOLOGIJE - 080302, za **F.I.A.V.** sestavil in napisal po osebnem naročilu predsednika FIAV dr. Williama G. Cramptona sredi devetdesetih let Valt F. Jurečič

ŽIGI, PEČATI

OBLIKA

1. Okrogle oblike.
2. Premer od 20 do 45 mm, običajno 35 mm.
3. Dve zunanji obrobi.

BARVA

1. Črna, vijolična, modra.

OBROBA

1. Dve zunanji obrobi (krožnici).

NAPISI OZIROMA BESEDILO

1. Jasna in pregledna oblika napisov oziroma besedila.
2. Naziv pravne osebe, naziv ožje organizacijske enote in/ali naziv funkcionarja (polni ali skrajšani, kratice) v zunanjem krogu.
3. Sedež pravne osebe (neobvezno) in številka primerka žiga oz pečata, če je izdelanih več primerkov v zunanjem krogu ali pod grbom v sredini.

SIMBOLI

1. Grb pravne osebe v sredini žiga ali pečata (države, pokrajine mesta, občine, krajevne ali vaške skupnosti).

VINJETE

1. Ločitvena znamenja oziroma oznake med besedili.

Literatura

Valt Jurečič, Grboslovje – heraldika, Zastavoslovje – veksilologija, Pečatoslovje – sigilografija, Ljubljana 22. 1. 2008 (objavljeno na spletni strani Arhiva RS).

Pravilnik o obliki in besedilu pečatov državnih organov v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 17/1990).

Pravilnik o obliki in vsebini pečata Komisije za odločanje o odškodnini žrtvam kaznivih dejanj (Uradni list RS, št. 21/2007).

Uredba o upravnem poslovanju (Uradni list RS, št. 20 /2005).

165. člen

(Žigi organov državne uprave in nosilcev javnih pooblastil v fizični obliki)

- (1) Žigi organov državne uprave in nosilcev javnih pooblastil v fizični obliki so okrogle oblike, v sredini žiga je grb Republike Slovenije.
- (2) Žigi organov državne uprave v zunanjem krogu vsebujejo naziv »Republika Slovenija« pod njim v notranjem krogu pa naziv organa. Sedež (samo kraj) organa je izpisan na zunanjem krogu spodnje strani žiga, nad njim pa številka žiga.
- (3) Žigi nosilcev javnih pooblastil v zunanjem krogu vsebujejo naziv »Republika Slovenija« pod njim v notranjem krogu naziv »Nosilec javnega pooblastila«. Ime in sedež nosilca je izpisan na zunanjem krogu spodnje strani žiga, nad sedežem (samo kraj) pa številka žiga.

166. člen

(Elektronski žigi)

- (1) Kot žig organa državne uprave v elektronski obliki se uporablja varen elektronski podpis tega organa, overjen s kvalificiranim potrdilom.
- (2) Uporaba žiga organa državne uprave v elektronski obliki ni obvezna, če je dokument varno elektronsko podpisan in overjen s kvalificiranim potrdilom uradne osebe, v katerem je naveden tudi naziv organa.

Sestavil dr. Vladimir Žumer
na podlagi gradiva strokovne skupine v sestavi
Valt Jurečič, dr. Peter P. Klasinc in dr. Lea Kužnik